

LISTJE IN CVETJE.

Opazujmo naravo!*)

II. Živalski repi.

(Po ruskem priredil *Brinjos.*)

Vsak del živalskega telesa opravlja kako posebno delo: z očmi živali gledajo, z ušesi poslušajo, želodec jim prebavlja živež, peruti jih vzdigujejo v zrak i. t. d. Samo njih rep naj bi bil brez posebnega namena? Nikakor! Ako se povprašamo, čemu je živalim potreben, vidimo, da jim opravlja toliko raznovrstnih služb, kakor noben izmed drugih organov. Zares prav čudni so repi! Slehern del živalskega telesa opravlja le jedno delo; toda rep jim je takorekoč „desna roka“. Nekaterim živalim je — krmilo, drugim — veslo, tretjim zopet — muhalnica, včasih nadomestuje jim tudi nogo ali topli kožušek; nahajajo se pa tudi repi, kateri služijo kot glasovni organi. Zdi se nam, kakor da bi bil dal Stvarnik živalskim bitjem rep, naj ga uporabljajo tam, kjer jim je najbolj potreben. Če potrebujejo obrambe — imajo rep; ako zaokrožujejo gnezda — poslužujejo se repa; da morejo begati z veje na vejo — zopet je rep, ki jim nadomešča peruti. Poglejmo, čemu so živalim posebno potrebni repi in repki, in kako opravljajo svojo službo.

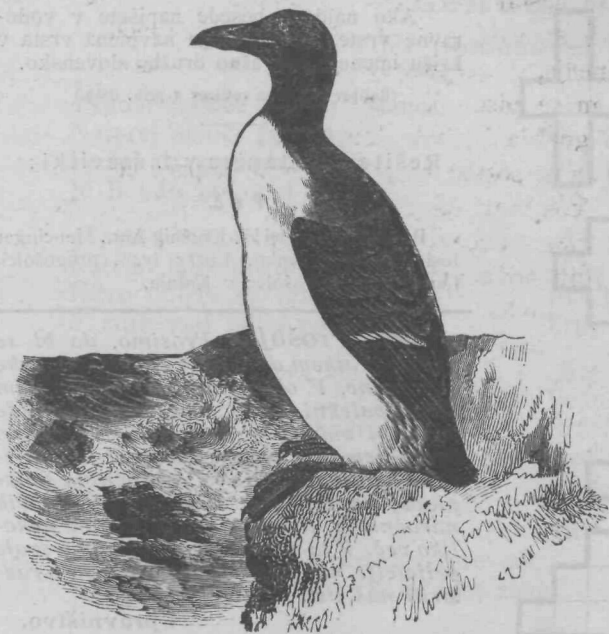
a) Pri pticah.

Pri pticah služi rep za krmilo, t. j. z njim veslajo po zraku. Ptičji rep sestoji iz trdih peres, ki se dadó stiskati drugo nad drugo, a tudi razprostirati se v široko pahljačo. Razprostrti rep nagiba se z lahkega na levo in na desno, kvišku in navzdol: zato se morejo

ptice tudi tako brzo kretati na vse strani po zračnem morju.

Gage (t. j. neka vrsta rac v severnih krajih) imajo rep le iz kratkega, mehkega perjiča, zato so pa te ptice tudi zelo nevkretne v zraku; ako se hočejo obrniti, morajo leteti v velikem krogu, ker se ne morejo z mehkim repom brzo obračati. Ker je pri naših domačih racah in goséh krmilo nekoliko daljše, zategadelj deluje tudi dosti boljše.

Izvrstni letalci imajo srednje dolg in ozek, a trd rep. Peresa v nekaterem pernatem krmilu so jednako dolga; v nekaterem so srednja mnogo daljša; a dostikrat so tudi vnanja peresa najdaljša, kar daje repu podobo vilic, kakor n. pr. pri lastavici. S takimi

Pingvin.

*) Glej I. 1898, str. 14 i. d.

repi se dá posebno dobro letati. Poglejte, kake podobe opisujejo po zraku naše lastavice, podeč se druga za drugo! Ravnokar leti v ravni črti, na mah krene jo na desno in zopet na levo, ko blisk švigne naokrog ter se nato strmoglavi, kot padajoč kamen, navzdol: še jedna sekunda, in tlesknila bo ob streho; toda krmilo se je že krenilo in zanese jo zopet v zračne višave, ko vrtnec suho listje.

Zelo dolgi repi v ptičjem rodu, n. pr. pri fazanu in sraki, delujejo kot tretja perut, in dasi tudi z njim ne mahajo, vendar vzdržujejo ptico v zraku.

Nekaterim pticam služi rep bolj v krasoto, nego za krmilo, in v teh slučajih imajo samci dosti krasnejše repe nego samice, kakor n. pr. petelin, lirorepec, rajčica in druge.

Krasno perje pavjega repa je prav za prav „nepravi rep“, kajti priraščeno je z večjega na hrbtu, tam, kjer se začenjajo peruti.

Toda repi niso pticam le v krmilo, marveč tudi v druge vporabe. Žolne in detlji imajo v repu kratko in trdo perje, s katerim se opirajo po hrapavi skorji, potrkujoč in plazeč se po drevesnih deblih.

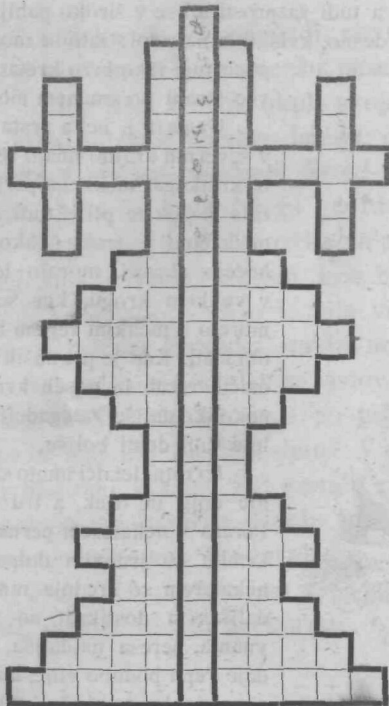
Pingvini, ptice, katerim je voda to, kar drugim zrak, upirajo se na svoj kratki rep, sedeč na suhem pokonci, kakor kužek, kadar prosi kruha; rep je torej njih tretja noga.

Pastaričica vtresuje zato vedno s svojim dolgim repom kvišku in navdol, da, skakaje za raznovrstnimi žuželkami, tem lažje vzdržuje ravnotežje: imenujejo jo zato ponekod tudi tresorepko.

Naloga.

(Priobčil Cid Em Nafr.)

Bo, bot, bra, ca, ca, ča, čan, čun, d, del, dol, dra, e, go, gom, ha, ha, hi je, ka, ko, kro, le, li, lo, ma, me, na, nar, ni, pa, plo, plu, po, po, ra, ri, sak, slo, stvo, škar, tri, u, u, va, vaj, ve, ve, vec, zen, žuh.

Zložite našete zloge v besede, katere imajo zapored tak-le pomen:

1. soglasnik, 2. časovna mera, 3. del telesa, 4. topla obleka, 5. mož z veliko brado, 6. dotok Donave, 7. ribiška priprava, 8. paznik, 9. tare nezdravega človeka, 10. pismo potrdilo, 11. rokodelec, 12. mora imeti vojak v bitki, 13. ribiška priprava, 14. žensko ime, 15. močno deževje, 16. zelo nevarna glista, 17. trg na Gorenjskem, 18. ponočna ujeta, 19. poljska kura, 20. naslov vladarjev.

Ako najdene besede napišete v vodoravne vrste, vam srednja navpična vrsta v križu imenuje prevažno družbo slovensko.

(Rešitev in imena rešilcev v prih. listu.)

Rešitev zastavice v 1. številki:

P e č.

Prav so uganili: Krušnik Ant., Mencinger Josip, Loboda Janko, Lužar Ivan, drugošolci, Langerholz, šestosolec v Kranju.

Prošnja. *Prosimo, da bi se nam v kratkem doposlali zastavki lanske naročnine, V obče smo p. n. naročnikom zelo hvalešni za točno plačevanje, a še rajše bi videli, ko bi se jednako godilo brez izgjeme; še posebej, ko bi se izpolnjevala časnikarska želja: naročnina se izplačuj naprej! Ker se nadajamo še novih naročnikov, tiska se prvih števil nekotliko več. V ta namen zopet prosimo svoje prijatelje, naj priporočajo in skušajo razširiti naš list.*

Upravništvo.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 2 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr. — Uredništvo in upravništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržiš. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.